

Nionde roten, tomt 17

Kvarteret Tenngjutaren

Tjugonde roten 1637–57

Spannmålsгатans rote, Östra

Elfte roten 1657–70

Hamnens östra sida från Spannmålsгатans hörn söder

Nils Andersson Bryggare

1637–40: 2 mtl (kallad bryggare 1639), Nils i Siggens gård R19 1639, 1640–43: 2 mtl, 1644: 2 mtl, 1645–48: 3 mtl, 1649–53: 2 mtl:

Nils Anderssons Enkia 1654: 1 mtl, 1655: 2 mtl, 1656: –18 1657: –9 (XI), 1657h: –9

Enligt Dymling omtalas Nils Andersson i källorna som bryggare 1649 och hans änka 1652–1666. Vid kämnärsrätten den 18.5.1653 krävde ”Bengta Nilssis” Börge kopparslagare på hans sal. svärfaders skuld. Denne förklarade sig ingenting ärvt. Bengta Nils Bryggers omtalas vid ett par tillfällen vid kämnärsrätten i juli 1659.

Nils Svensson i Högen 1666

Gustavi tomtöreslängd 1670–72 Nils Svensson i Högen kan ha varit svärson till Nils Andersson bryggare. Enligt Dymling omtalas han som bryggare 1666–72, var bisittare i bryggargillet och efterträdde svärfadern – ”vem denne var är ovisst. Men hans änka hette Anna Nilsdotter” (omtalad i gillesprotokollen 1672–74). Den 10.10.1672 uppbjöd *skepparen Matthis Bergesson Mohr* sin tomt mellan skepparen Sven Björnssons gård i söder – 18 och Berge Olufssons tomter å norra sidan vid östra hamnen, som han för 200 rdr köpt av hustru Anna Nilsdotter (enl. annan formulering ”av bryggaren Nils Svenssons efterleverska”).

Avlidne bryggaren Nils Svensson i Högens efterleverska omtalas ännu 6.5.1678, då hon i rätten begär betalt av *Lars i Bångegårdens* kvarlåtenskap enligt dom den 9.9.1674.

Herman Hopp karduansbereder 1660–61: 1

En av tomterna kan 1663 ha ägts av *Berge Olufssons företrädare i äktenskapet Anders Nilsson* (i kontributionslängden 1663 mellan Jacob Jack och hans måg och Hans Rothgjutare.

Mattes Bergesson Mohr kronans skeppskaptan

1673–81 M1676: 1 tomt Gustavi tomtöreslängd 1673–81 1 tomt

Det är en smula förvirrande, att det samtidigt vid denna tid fanns två skeppskaptener Matthis Bergesson – utom Matthis Moor fanns *Matthis Bergesson i Högen*. Vilken av dessa avses, när det den 4.2.1666 i rätten omtalas, att Börge Andersson (Bohm) inlade en libell på samtliga redares andelar i *skeppet Elisabeth* mot det köp, som Matz Bergesson ingått med deras f.d. medredare *Sibrandt Falck*? Matz Bergesson bytte då mot andelar i *Rosen*, som han köpte av Börge Andersson. Men efter en tids förlopp ångrade Mattz Börgesson köpet (underrätten 7.3.1666). Vilhelm Kuyhl berättade sig då ha förlikat parterna genom att ha gått i caution för tolv tunnor salt, som

Mattes Börgesson skulle ge Börge Andersson i återköp så snart skeppet Rosen hemkom från Spanien.

I ett brev till Kungl. kommerskollegium, daterat den 17.10.1670, berättade magistraten, att i stort sett hade man i Göteborg rättat sig efter det senaste riksdagsbeslutet, att borgarna i gemen och i synnerhet skepparna skulle vara bosatta i staden. Det fanns dock två undantag. Det ena var en skeppare – onämnd till namnet – som hade sin hustru i Holland men före sitt avseglande till Spanien hade blivit borgare i Göteborg på det villkor, att han till nästkommande vår skulle ta sin familj hit in i landet. I annat fall skulle hans borgarrätt fråntagas honom. Det andra undantaget var en löjtnant under amiralitetet Matz Börgesson Moor, som hade sin hustru i Stockholm och var där bosatt (Ba:2).

Den 19.2.1672 protesterade Matz Bergesson Moor, skeppare på skeppet Rosen, mot att *Matz Christopherssons* kreditorer vållade Rosen uppehåll. Även i nov. 1682 berättas Matthis Bergesson Mohr (Mohr uteslutet i det senare fallet) vara skeppare på Rosen.

Svårförklarlig är en anteckning om ett köpekontrakt den 8.10.1678 mellan Matts Börgesson i Högen och Matts Moor ”om den gård han nu bor uti”, som finnes införd i överrättens protokoll den 7.4.1684. Det påpekas, att avlidne Nils Svensson i Högen dotter *Annika* hade sitt fäderne i gården.

Vidare omtalas *Bengta*, avlidne *Matthis Börgesson i Högen* (se ovan angående Matts Börgesson Mohrs lagbjudning av gården 1672).

Sonen *Börge Matthisson Moor* och *Anders Ekeström*, ”Herr Capiteinens k. dotters man” (som var gift dottern *Annika*) gav den 11.4.1689 inför fadern Capiteinen Matthias Börgesson Moors omgifte med Matronan *Elisabeth Lokervitz* en attest om hur fadern avvitttrat sina fyra barn med första hustrun *Margareta Johansdotter*.

De hade fått 400 d smt i gården i Göteborg och 366 d 14 öre i en skuldfordran som kaptenen hade för sin gjorda tjänst hos kronan.

Fadern hävdade i sitt testamente den 18.6.1689 att barnen Börge och Annika hade varit ”mig olydige barn och sig icke som gudhfruktige och Ehrlige Barn emot mig sin fader comporterat, skickat och förhållit” (bevitnades av *Wolter von Schoting*). Ett nytt testamente skrevs 26.3.1691 i Karlskrona, i vilket var och en av de fyra barnen erhöll 100 d smt var. Elisabeth Lokerwitz fick en morgongåva av 500 d smt. – Paret hade gift sig i Karlskrona samma dag som första testamentet skrevs – den 18.6.1689 – och hade små barn. Det sista testamentet skrevs på kaptenens yttersta den 26.3.1691 och inlämnades i kopia till Göteborgs magistrat den 18.6.1691 av *kaptenen vid Kungl. Amiralitetet Johan Ankarcreutz* med begäran om att rätten skulle förvara det. 1692 (mars – april samt den 11 april) omtalas en uppgörelse mellan avlidne skeppskapten Matthis Börgesson Mohrs änka Elisabeth Lokerwitz i Karlskrona och hennes styvbarn, kaptenens barn i första äktenskapet. I första äktenskapet hade Matthis Mohr två söner *Johan Mattsson* och frånvarande sonen *Börge Matsson*, gift med *Ingiell Gunnarsdotter*. Den 19.7.1692 tillskrev magistraten Elisabeth Lokerwitz angående gården (Ba:7) på grund av att Elisabeth Lokervitz tvistade med styvsonen Johan Mattsson Moor om sal. skeppskapten Matthis Börgesson Mohrs gård på Spannmålgatan, som denne ville antaga för den enligt henne orimligt låga summan 600 d smt (400 rdr?) – den skulle vara mycket högre värderad nämligen till 600 rdr. Hon visste inte om det menades courant eller specie. Innan fadern avled hade han hävdat, att sonen skulle få inlösa gården för 1000 rdr courant. Hon hänvisade till sina egna små omyndiga barn, som icke borde behöva drabbas av de övriga arvtagarnas obilliga pretentioner (EIIa:7a, 11.4.1692).

I samband med att en av svärdöttrarna Ingiell Gunnarsdotter sökte tillägna sig gården gav magistraten den 19.9.1707 ett långt idignationspräglat sammandrag av gårdens mellanliggande historia. Den hade tillfallit amiralitetskaptenen Matthis Börgesson Moors fyra barn:

- 1) Börge Mattsson Moor, som var hustru Ingiells man och som vid faderns död vistades i Karlskrona
- 2) Johan Mattsson Moor, som var skeppare i Göteborg
- 3) *Jacob Mattsson Moor*, som ”skall ha varit boende i Holland” och
- 4) en dotter (Annika) boende i Karlskrona (som ovan nämnts gift Anders Ekeström).

1696 *Niclas Bergmans tomt gäller 1/2? 9.17* (se 9.11 ang att denne tycks vara gift med Berge i Åås änka Margareta Eriksdotter)

Skepparen Johan Mattsson Moor

utlöste sina andra syskon ur (halva) gården och bebodde den till sin död. (Enligt tomtöreslängderna 1696–1700 tillhörde (½?) gården (senare kallad 9.17) honom.) Sedan både han och hans hustru år 1702 inom sex sju veckors tid avlidit och endast efterlämnat en liten son *Matthis Johansson Moor*, så tyckte sonens anhöriga, att det var bäst om man lät såväl den fasta som den lösa egendomen gå under offentlig auktion. Inget högre ”påbud” gjordes på gården, som var ”brösthällig”. På den blev sedan ”falckat” af twenne skeppare *Alexander Wilhelmsson* och *Mårten Pettersson* av vilka den senare köpte gården. Kort därefter anlände hustru Ingiel Gunnarsdotter hit till staden (från Karlskrona). och ”ey allena fick wetta, huru det tillstod med hennes afledne swågers Johan Mattssons sterbhus, utan iemwäl gick i huset med sin swågerska h. Brita Wollfart att se, huru hyresmännen Bertel Flijn och en benämnd Israel Eekman det bebodde in till dess köparen Mårten Pettersson om Mikaelii der efter skulle emottaga huset. Sedan och när Mårten Pettersson ångrade sitt köp och wille warit derifrån, så gick hon hustru Ingiel med h. Brita Wollfart till Sekr. Eekman och påstod att köpet måste stå fast, och Mårten Pettersson måste tvingas till dess hållande eller ock gifwa ett anseenligt Ryggekiöp, och talade då på barnets bästa: Mårten Pettersson blef då fast wed sitt kiöp och betalte penningarne genom Hr Tham, då Ingiel fuller intet war med hos Hr Tham, men wesste noga och fullkomligen, att så skedde men aldrig talte då om någon lösen eller börsdrätt utan dreef på att köpet måtte hållas, fast hon såg att gården gick i främmande händer utom släckten. Därefter anhöll hon enständigt, att få låna af hustru Brita Wollfart samma köpeskilling, 150 d smt, till en båteparts inlösen från Christopher Amundsson, hwilket h. Brita intet wäll tordes understå sig till, emedan hon intet war wedershäftig.

Men med sekr. Eekmans samtycke fick hon dock det begärda lähnet, emedan det skulle insättias på Rådhuset, och om hon tappade saken, så kunde hon alltid få Penningarna tillbaka, wunne hon ock båteparten, så woro Båtens underpant säkrare än ett gammalt hus, och för samma penningar gier hon ännu intresse till Matthias Johansson Moors förmyndare, hwilket alt hustru Brita Wollfart betyga vet och deraf nogsampt slutas kan, hwad egne Medel hon nu kan äga att inbörda det huset med, hwilket hon sielf i begynnelsen arbetade på att det måtte komma i en främmande Mans Mårten Petterssons hand, då lösningsrätten utan all disput henne öppen stod.”

Här avbryter vi magistratens berättelse för att inskjuta:

Den 26.9.1704 (AII:4) in-tecknades *styrman Erik Nilssons* lån hos banken, som han tagit för att inlösa hus och gård vid östra hamnen intill sal. skepparen Sven Björnssons hus. Den 28.9.1704 lånade Erik Nilsson av hospitalsföreståndaren Sebastian Tham (AII:4).

Den 4.3.1707 meddelades, att *brännvinsbrännare Samuel Bornander* och styrman Erik Nilsson den 21 februari sinsemellan hade ingått ett jordeskifte och gårdsbyte. Den förres gård belägen vid Torggatan intill Joakim Gerkens ödetomt å södra och Kvarnbergsgatan å norra sidan (10.28) skulle bytas mot den senares vid östra hamnen gränsande till Melcher Spönsetzers å södra (9.18) och Manufakturiegården å norra sidan. (Det tycks ej blivit något av med bytet. Bornander bor kvar.) Bornander hade givit 150 d smt emellan. Parterna begärde fasta men rätten beslöt, att bytet först skulle anslås på informationstavlan. Det senare visade sig vara välbetänkt, ty ”arresterade sjömannen” Börge Mattsson Mohrs hustru Ingiell Gunnarsdotter hade invändningar att göra. Hon klandrade gårdsbytet och ville för sin omyndige sons räkning i mannens frånvaro inbördra Börge Mattssons köttslige broder framlidne skepparen Johan Mattssons gård vid östra hamnen. (Se sid 260, Gbg RR sid 260 den 13.6.1707, vidare sid, 285, 292 m.m.).

Vi fortsätter magistratens ovan avbrutna skildring:

”När nu nyligen den 4de Possesoren af huset Erich Nilsson bortskipte detsamma till Samuel Bornander, så har hon (d.v.s. Ingiel Gunnarsdotter) åter kommit till sin svägeska Brita Wohlfart, och frågat, om hon intet wille klandra huset, då hon swarade, att hon tackar gud för de husen, som hon har och behöfwer desse intet, ey heller wore det henne anständigdt att klandra det kiöp hon sielf för så många år sedan med Curatorernas wettenskap samtyckt och slutit förutom, att hon tyckte, att det ey kunde låta sig göra, då sade Ingiel, att hon will klandra, emedan huset alt sedan icke warit upbudit. Hwad nu hennes besvär anbelangar, så swaras därpå korteligen (forts sid 155)

1) Rätten ansåg, att om hustru Ingiel Gunnarsdotter hade haft något att säga ang. sin mans arvslott i huset (att det icke hade warit tillfyllest betalt av hennes mans broder). Så skulle hon, när han strax efter svågerns död kom hit till staden och fick höra om dödsfallet, påtalat saken. Kunde hon inte säga det med gott samvete, borde hon tiga om det nu. Det räckte med att hennes man nu vid sin återkomst själv erkänt sig ingenting haft pretendera därpå. Samma gäller också hennes confusion att tala därpå, sedan huset kommit i så många mäns händer.

2) Hwad Börge Matsson Moors deserterande angår, så är det en sak om sig sielf, för hwilken han måste swara och torde hans höga förmän med högre förstånd och barmhertighet anse honom, som af ånger och gott Betänkande godwilligt sig sielf inställt efter den 64 Artic. i Siöarticlarna, än hans egenwilliga hustru nu gör, sedan hon kastat sina tankar på sin nu påstådda bördsrätt för sitt barn, ty om hon warit sinnad att klandra sin mans broders hus, så skulle hon gjort det, när det först försålde till oskyld man skepparen Mårten Pettersson och hon då war i staden och sådant förmodligen både hörde och weste och den §3 och 20 juni coram? Protocollo ej förneka kunnat och genom sitt stillatigande icke förorsaka en sådan annan man, som henne bättre anstår, efterföljande Jobs hustru Exempel att försmäda sin Man i olyckan och hoo wet, om hon icke genom sitt arga sinne sielf gifwit orsak der till, då han intet kunnat lefwa i fred för henne, utan heller welat fly till främmande land. Wij för vår part, berömmar eller gillar intet hans giärning i sig sielf, wetandes ey heller, hwad han kunde hafwa att påminna wed Jacob Bruces attest under nr 6, som synes nog partisk – Han skulle nog icke inställt sig under sin egen hustrus förföljelse – warandes nu allena att besinna, om hon, som ännu står under hans Målsmanskap, bör tillåtas att upphäva mannens dispositioner, kläda byxorna på sig och kiortelen på honom och under sken av Rätten oroas så många andra.

3) Det skilliebref, som hustru Ingiel allegerar, har hon genom ensidig berättelse sig förvärvat och därför blef originalet henne fråntagit i Consistorio och hon sedan genom Clericiet förbjöds att hafwa något ächtenskapsumgänge med Roluf Rolufsson segelmakare, derwid den wärldsliga ar-

men ock blifwit anmodad om bistånd. Eders Höggrefl Excellence och Hofrätten borde förstå af hwad kraft den åberopade skillnadsbrevkopian nu kan bestå. Ingiels man hade wisat, att han i sin frånwaro intet haft anumum deserende utan både skrifwit henne till och genom andra låtit hälsa henne och iemwål erhållit bref från henne och der han welat lemna korset till någon annan, så hade han wäl inte inställt sig hos henne igen och anmodat biskopen att få behålla henne. Genom Ven Consistorium brev till Magistraten den 11 sept upphäver de icke äktenskapet, varför Börge Matssom Mohr ännu är Ingiel Gunnarsdotters Målsman. Det är icke förbjudet att låna penningar af någon ärlig man till att börda med för sitt eget bästa men det är förbjudit att låna andras penningar och under falskt sken börda till en Fremmandes nytta eller dienst och förbehålla sig någon ringa lägenhet deruti i lifstiden. Vide Cap 6 Jordeb. St.

4) Hustru Ingiels barn äger intet och hon sielf lijtet, varför hon måst tillstå, att hon lånat penningarne — 5) —

6) Så framt hon icke warit med enär h. Brita Wohlfart på sitt systerbarns wagnar emottog penningarne af H-r Tham på Mårten Petterssons Contract, så kan hon nu med gott samwete icke förneka, att hon wetat därav. 7) Mycket mindre kan h. Ingiel förneka med gott samwete, att hon icke fullkomligen vetat quo titulo Erich Nilsson bebott gården, ty det har varit allom bekant.”

Det påpekades, att gården hade tillfallit båda bröderna i arv, men att Börge Matsson hade bortsålt sin del. (Var det den del som enligt tomtöreslängden 1696 ägdes av Niclas Bergman och som senare kallades Manufakturiegården?) Gården hade först varit såld till Mårten Pettersson. Det sades också, att Ingiäll Gunnarsdotter ville överge sin man Börge Matsson. Pengar till inbördandet hade förskjutits av sal. *kontrollör Ahrenbergs änka*, syster till *rådman Wadst*, och Ingiälls svägerska, kopparslagaren Wohlfarts änka (se sid. 330 och 336).

Febr.1709: Roluf Rolufssons döttrar Margareta och Annika tillät faderns omgifte.

Till Kungl. Göta Hovrätts förklaring över hustru Ingiäll Gunnarsdotters besvär ang. hennes barns avvitrning (Ba:18 den 29.4.1709): Hon hade besvärat sig över att hon ännu icke fått tillstånd att låta viga sig med segelsömmaren Roluf Rolufsson. För avvitrningen av hennes barn fordrade rätten, att hon skulle redogöra för av vem hon hade lånat de 700 d smt, varmed hon skulle lösa en gård och därför hade insatt på rådhuset. Man borde enligt henne på hennes ”blotta licentes tro, vad hon föregav. Men aldenstund hennes egensinnigheter äre så bekante, att man utom Bewiis ey kan antaga ett sådant föregifwande för trowärdigt utan helder weta et grep till att förfördehla sitt Barn och afskiära detsamma delachtigheeten i en sådan Summa. Det var en öflig Praxis över hela vårt land, att både utestående fordringar och skyldigheter uti inventarier till Personer och Nampn specificeras. — Hon hade länge sedan kunnat komma till Copulation om hon efter sin plicht welat låta öfwertala sig att göra och wijsa Lagen, Förordningar och wahnliche Praxis ett skähligt nöije och efterlefnad. Twenne af de omtalte Lysningar woro utan Lysningszedel före sig gångne men den tredie blef med sådane Willkore för hennes heder efterlåten, att ingen Copulation föllia skulle, innan hon hade fullgiort sin Skyldigheet”.

Extrakt ur Kungl. Göta Hovrätts protokoll den 15.5.1709 (EIIa:21): Ang. de besvär hustru Ingierd Gunnarsdotter anført mot magistraten i Göteborgs resolution den 1.7.1707 ang. en gård, som tillhört hennes svärföräldrar och sedan genom arv skall tillfallit deras barn, som besuttit den till dess hennes mans brorson Mathias Johanssons förmyndare sålt gården till främmande utan hembud till henne, varför hon, när gården genom skifte transporterats av styrman Erik Nilsson till Samuel Bornander, samt då uppbjuden, på sin son Mårten Börgessons wagnar sökte klandra och börda den, eftersom den tillförne aldrig varit lagfaren samt ägarens köpeskilling i rätten deponerad, var-

emot hon velat appellera, är sådant förvägrat vordet, efter saken intet skall varit av det värde, som stadens privilegier beneficio appellatione. Hon hade avvitttrat sin son och erhållit skiljebrev från sin förra man Börge Mattsson och sedan bifall till kopulation med dess nu förlovade man Roluf Rolufsson och lysning 3 gånger var skedd.

Börge Mattsson Mohr hade övergivit Ingierd Gunnarsdotter, sedan han hennes och sitt goda hade förslösat och lämnat henne i armod och fattigdom i 11 års tid utan att ge ringaste underrättelse från sig.

I samma årshandling EIIa:21 berättar Ingierd Gunnarsdotter, att hennes f.d. man Börge Moor hade lämnat henne ”enär han uthur Kongl Maj:ts tjenst 1696 förrymde och Ricket afweek” Hon talade om sitt barn och om inventarium och 1½ part i en strömbåt.

I en supplik till magistraten (EIIa:21, 5.2.1709) begärde Erik Nilsson att få sälja sitt hus. Han hade bl.a. förlorat pengar på den caution han hade ingått för *regementssekreteraren sal Nordenbergs* skuld till kronan. Han var också skyldig banken 200 d smt.

Erik Nilsson står i tomtöreslängden 1710, dock som om hans gård låg norr, ej söder om manufaktoriegården. Den 23.10.1713 krävdes styrman Erik Nilssons *änka Kerstin Bagge* av *handelsman Johan Herwegh*.

Gårdens fortsatta historia är oklar. Den delade så småningom historia med Manufaktoriehuset och måste före 1715 övertagits av *Abraham Dahlgren*. Denne erhöll 25.2.1717 burskap som färgare. Gift med

Catarina Delphendahl, syster till Johan Delphendahl i Tyskland och Anna Delphendahl samt änka efter handlaren *Johan Schildt*, som var död 1713. Hon nämnes som fadder 1717 (Berg II:3–4, 95).

1709 omtalas *Manufaktoriegården* 1710 Manufaktoriehuset (”färgehuset 2 tomter”).

1715 Abraham Dahlgren Tomt 600 d smt (alltså 2 tomter), 2760, lösegendom 1000

1717 Manufaktoriehuset

Abraham Dahlgren

hustru Catarina Delphendahl

Pigan Anna Tomasdotter

Läregossen Olof Krabbe (jämför *Ifwar Nilsson*),

ibm *Enoc Blom*

1720: Abraham Dahlgren klädesfärgare

1725: Abraham Dahlgren

Gesällen Axel Häger

Läregossen Anders Grönman (var gesäll 1730)

dito *Anders Persson Jäger*

Gårdsdrängen Lars Andersson 1730 Gårdsdrängar Anders Torstensson och Anders Olsson

Pigan Maja Jonsdotter

ibm *Petter Jernstedt*, ny borgare

Gården kallas i bouppteckningen 20.5.1745 efter Abraham Dahlgren "hus och gård på hel tomt åt hamnen och Lilla Bommen närmast intill Fredrik Spönsetzers hus", värderat till 1 032 d smt, vidare färgehuset på en tomt till hamnen mellan förstnämnda gård och kämnären Klints med färgredskap 1591, 4 daler samt en tomt med därå stående gamla hus bakom nämnda gårdar, 400 daler. I övrigt ett rikt bo. Hela behållningen 858 daler 20 öre (Berg II:3–4, 95)

Avlidne färgaren Abraham Dahlgrens änka Catharina Delphendahl vände sig den 22.7.1745 mot sin svåger *inspektoren Magnus Liungdahl* ang. bouppteckningen efter Abraham Dahlgren (EIIb: 10).

Redan den 4.1.1746 såldes gården till

färgaren Nicolaus Backman,

som först den 21.11.1757 första gången lät uppbjuda trenne hus och gårdar, tvenne belägna till östra hamnen vid Lilla Bommen mellan handelsman Johan Fredrik Spönsetzers (9.18) och avlidne kämnären Magnus Klints eller numera handelsman Töres Rommels (9.16) gårdar och den tredje belägen bakom dessa förutnämnda gårdar, som han tillika med åtskilliga färgareverktyg köpt för 6 500 d smt av avlidna färgareänkan Catarina Delphendahl och dess *mågar avlidne guldsmeden Hafrin, färgaren Philip Langlet och juveleraren Johan Christian Halck*.

Den 29.5.1747 uppgav sig Nicolaus Backman vara född i Neumünster, där fadern, död före 1748, hade varit skönfärgare och hade sedan han kommit till Göteborg i tre år varit hos Abr. Dahlgren och fyra år hos handl. Petter Coopman i dennes färgeri.

G. 1) 16.2.1746 med *Elisabeth Schultz*, döpt 2.6.1714, död barnlös i kräfte 12.4.1759, dotter till *handlanden Martin Schultz*, född 1674, död 1755 och hans hustru *Elisabeth*, född 1690, död 1717.

2) med *Christina Kollinia*, född 1734, död 18.4.1810, dotter till *stadskassören Nils Kollinius*, död 12.6.1790, och *Sara Roth*, död 29.6.1751. Makarna blev skilda och Christina Kollinia var efter 1772 gift med *kämnares Nicolaus Blomsterdahl*, död 1819, i hans andra gifte.

Nicolaus Backman kallas färgaregesäll, när det den 13.7.1744 omtalas, att *borgaren Gottlieb Svensson* hade lånat 62 d smt av honom. Han står i tomtöreslängden för 9.17 redan 1745. Burskap fick han den 9.8.1748. Han ägde 1759 tre hus med tomter vid Lilla Bommen, de två till hamnen och den tredje till Spannmålgatan med allt tillbehör till färgeri och tryckeri, 10 450 d smt (Berg II:1–2, 154).

Handelsmännen herr Eric Kullman, herr Olof Hasselroth samt färgaren Nicolaus Magnus Bolander lät den 9.7.1764 första gången uppbjuda ett vid Östra Hamnen mellan deras hus och gårdar beläget hus och gård, bestående av tvenne tomter åt hamnen och en tomt åt Spannmålgatan bredvid högaren Österbergs gård med all åbyggnad jämte murad kopparpanna, brandredskap och allt nagelfast såsom tapeter m.m., som de köpt av fabrikören Nicolaus Backman och hans hustru Christina Backman, född Kollinia, för 15 000 d smt den 29.5.1764.

Från 1765 till sin död i vattusot 27.3.1797, 74 år gammal står Nils Magnus Bolander, som var född i Härnösand 1723, som ensam ägare i tomtägarelängden. Han fick 11.7.1788 burskap som fabrikör och skönfärgare men hade arbetat i Göteborg sedan 1755 enligt fragment i Gustavi kyrkobok i museets arkiv. 1779 värderades hans hus och gård på Östra Hamngatan emellan Kronhus- och Spannmålgatorna till 1777:37:4 rdr specie samt 1797 också ödetomten 9.15.

G. 1. 1767 (lysning i domkyrkan 19 juli) med *Christina Bergstedt* f. i Sundsvall, död 10.12.1775.

2) 2.5.1779 med *Anna Margareta Jenssen*, döpt 23.10.1735, död 17.8.1797, 62 år, dotter till *handl Johan Jenssen*, död 1739, och *Catarina Elisabeth Bagge*, född 1710, död 1748 samt förut (5.12.1760) g. med handlanden och rådmannen *Erik Kullman*, död 1769.

Gården övertogs av sonen i första äktenskapet med *Christina Bergstedt Gustaf Erik Bolander*, född 16.11.1772, död 23.12.1826 (bou 21.3 1827). Han fick 20.6.1800 burskap som färgerifabriker. Han ägde grundmurade stenhuset nummer 9.17 med halva tomten 9.15, 1815 värderat till 12 000 rdr banco. *Gustaf Erik Bolander* har författat anteckningar till Göteborgs historia. G. 27.2.1801 med *Johanna Christina Carlström* f. 17.3.1781, död i lungrot 19.3.1815, dotter till *handl. Nils Carlström*, död 31.1.1793 och hans första hustru *Maria Elisabeth Bergstedt*, död 13.6.1785.

1800–07 Färgaren *Gustaf E Bolanders* färgeri bestående av tvenne tomter, vilka båda var bebyggda.

Senare uppbud av 9.17:

Tapetsör Anders Lorentz Stolpe den 26.3.1821

Stadsmäklare Joh. P. Ström den 26.8.1839

Bolaget Körner och Boman den 9.3.1857

Fabriksidkare J A Boman den 10.2.1862

År 1807 tillhörde hälften av gården färgaren *G. E. Bolander* och hälften snickaren *Sven Brandin*. Om denne *Brandin* berättar *Berg* (II:1–2, 374): följande: Död 23.7.1820. Burskap 4.8.1786 som snickaremästare. Efterlämnade ett två-vånings grundmurat stenhus, byggt på halva tomten nummer 13, hela nummer 14 och halva nummer 15 i nionde roten *Spannmålgatan*, 2 600 rdr banco. Gift med *Johanna Wennerstedt*, död 18.5.1825, dotter av snickaremästare *Jonas Wennerstedt*, död 2.6.1788, och *Helena Beata Ahlgren* samt förut gift med en *Möller*.